

Да бъдеш възрастен на панаир

Емилия Илиева

70-годишнината на Столичния куклен театър бе неоспоримият акцент по време на IX-то издание на „Панаир на куклите“. Раздадох се почетни плакети на дългогодишните служители на театъра, на вече пенсионирани или още работещите актьори, развълнувани аплодисменти и умилени усмивки съпровождаха кратките церемонии преди спектаклите. Празничното усещане трябваше да бъде поддържано от многото и разнообразни събития по време на фестивала. Семейните работилници и изложбите целяха да сближат още зрителите с чудния свят на кукления театър, уличните спектакли и хепънинги да внесат повече цвят и артистизъм в ежедневието, а спектаклите в салоните да събудят желанието на малки и големи да се връщат там по-често. Всъщност всеки фестивал цели да разшири кръга на своята публика и да спечели нови постоянни зрители. Как това да се случи – е постоянен въпрос, разработван от мениджърите и специалистите по културна политика. А как да задържим интереса на вече оформената публика е един още по-фундаментален въпрос. Всеизвестна истина е, че най-лесно към изкуството на театъра се приобщава

зрителят, когато той е в най-ранна възраст. Тогава съзнанието е отворено и готово да приема красотата и необикновеността, които сцената предлага, тогава фантазията разцъфтява. Все още за голяма радост у нас има точно такива детски и семейни спектакли. Спектакли, които не те оставят да скучаеш, които съвсем дискретно учат децата на доброта и щедрост, на вяра и смелост, а на родителите припомнят всичко позабравено. Спектакли, които удивляват и малки, и големи в неизчерпаемите възможности на предметите, куклите и актьорите. След малко ще споделя за няколко от тези постановки, част от програмата на фестивала, но не по-малко интересно е какво се случва с порастналия зрител, който може би е отраснал в театралния салон и е научен на красиво, или е родител, който, пленен от спектаклите, гледани със своите деца, решава да потърси нещо и за себе си в света на куклите. Ах, колко е страшно да ти обещава магия и вълшебство, а всичко, което получаваш, да е купчина избелели метала и изкуствени носове.

Как след като си гледал като малък или като голям спектакъл като „Момче и вятър“ (режисьор Петър Пашов) именно на СКТ, с разнообразни кукли, с млади и отдадени актьори, после да харесаш изтърканите от смисъл, клиширани опити възрастните да бъдат ангажирани в кукления свят. А малкото момче-ветрогон успява да срещне вятъра (истински интересно решение е представянето на вятъра – под бяло платно/чаршаф, с помощта на три фенерчета се изобразяват очите и устата му) и с неговата помощ да се превърне в преследвач на измамата.

А от ДКТ-Пловдив са решили да изненадат своята млада публика със съвсем различен подход – куклите са заменени от пясък. Макар по света рисуването с кварцов пясък върху стъкло да не е нова форма, то у нас се случва за първи път, при това много успешно. Докато две от актрисите рисуват картините от историята на „Ама че кроко-

„Момче и вятър“
„The Boy and the
Wind“

дил!“ , която публиката вижда на екран, останалите трима актьори озвучават нарисуваното. Представлението напомня на своите зрители колко е важно да имаш истински приятел и колко силни можем да бъдем, когато си помагаме и когато сме заедно.

И така, когато настъпиха вечерните часове и станеше време за възрастните да видят спектаклите предназначени за тях, първото, което правеше впечатление, е, че професионалната публика е много повече от редовата. Неотдавна от СКТ бяха подхванали начинание да правят специални вечери в театъра с представления за възрастни, които да възобновят интереса към кукления театър за възрастни. Тази кампания обаче не се ръководи достатъчно амбициозно и поради това няма и голям успех. И така шансът и за професионалисти, и за зрители да видят повече спектакли е именно по време на фестивала. И, като изключим спектакъла на Веселка Кунчева, „Аз, Сизиф“, чиято стойност е отдавна призната, какво видяхме – тривиални теми и послания с обществено и общовалидно значение, но

нито разкриващи нови аспекти към тях, нито развиващи кукления и театрален език. Няколко чужди заглавия, които по никакъв начин не обогатяват сценичния живот в България. Колкото и приятен, и общодостъпен с темата за любовта да е спектакълът на испанците „**Allegro ma non troppo**“, комбинацията от танц, предметност и кукленост не успява да достигне до виртуозност или до неочакваност на посланието.

Спектакълът на израелеца Ариел Дорон „**Пластмасови герои**“ дори не си поставя подобна задача. Той просто взема темата за войната и прави колаж от познати сцени от военния живот, като на места иронизира и пародира, но не повдига важните проблеми и въпроси на войната, които са така наболели в наши дни. Когато добавим факта, че актьорът работи с пластмасови и плюшени играчки, което съвсем пък не развива куклеността – единственият логичен отговор на въпроса защо е част от фестивала, е, защото е евтин.

И последното представление за възрастни, с което бе закрит

фестивала, беше толкова неприятна изненада, че се радвам, че беше последно. Полският спектакъл „**Молиер**“, посветен на великия драматург, е много злощастен опит да се погледне към съдбата на Молиер и проблемите, засегнати в неговото творчество. Но спектакълът е лишен от всякаква художественост и изпълнен от незнаещи мярка водевилност, преиграване, актьорски щампи на всички човешки пороци и много пошлост.

Ден след фестивала с още горчив вкус се питам не е ли крайно време да преодолеем българския си манталитет да избираме количеството на спектаклите за сметка на художествените постижения?! Не може ли да се изберат по-малко представления, но пък представления-събития, ако не може, защо изобщо се прави цялото и не е ли по-добре международната програма също да бъде избрана от няколкочленна комисия?! Нека всички аплодисменти посветени на юбилея на СКТ да послужат за доказателство, че има смисъл да се работи смело с артистична мисъл, която да развива куклеността. ■

Пластмасовите герои на деня

Светломира Стоянова

Пластмасата е новата религия на XXI век – от ранна детска възраст идол за всяко момиче е куклата Барби, а за момчетата – пластмасовите войничета и така чак до зрелите години, когато дори мечтите придобиват „пластмасови измерения“. Може би това е и причината за модата сред момчетата, обвързана със стремежа им да приличат на куклите, с които като малки са си играли, и тази при момчетата да вярват, че са уголемен вариант на войничета. Но както всички знаем пластмасата (колкото и псевдо-религиозни смисли да е приела) си остава просто материал, който все пак има как да ни научи на важните уроци в живота. Като казвам „просто материал“ нито за миг не влагам дори и капка недоверие или негативизъм. В интерес на истината именно пластмасата ще разгледам като добър пример за театрално средство.

По време на IX издание на „Панаира на куклите“ силен интерес предизвика представление с името „**Plastic heroes**“ („Пластмасови герои“).

Преди да ви заговоря по-подробно за него ми се иска да сложим малка скоба, в която да разясня жанра на спектакъла. „Plastic heroes“ може смело да се нарече театър на предмета (object theatre), който за съжаление в България е слабо познат както като термин, така и като практика. В този тип театър се бяга от идеята за кукла. Още при зараждането на основните идеи за ежедневния предмет като медиатор при дадаистите (1910) и след това развитието им от сюрреалистите (1930) става ясно, че употребата на предмета в изкуството е неминуема. Той е натоварен с ясни метафорични значения. Функцията на ежедневния предмет се променя и се превръща от всекидневен в демистифициран „нереалистичен“ обект. Много често е свързан с подсъзнанието на артиста, който го обиграва. В същото време ирационалността на изживяването за зрителя е изключително подредена заради общочовешките смислови значения, с които предметът сам по себе си е натоварен (пластмасово войниче

За театъра на предмета, войната и куклите Барби